

Uhuvvet nedir?

Uhuvvet nedir?

Uhuvvet, müminlerin Allah rızası için birbirini kardeş bilmesi, birbirine muhabbet, şefkat ve sadakatle bağlanmasıdır.

- Mümin, mümini rakip değil kardeş görmelidir.
- Kardeşlik yalnız dünya hayatıyla sınırlı değildir; berzah ve ahirete de uzanan ebedî bir bağıdır.
- Müminler birbirlerinin dualarından, hizmetlerinden ve manevî kazançlarından hissedar olurlar.
- Uhuvvet, toplumun huzurunu, cemaatin kuvvetini ve hizmetin bereketini temin eder.
- İslâm kardeşliği, neseb ve kavmiyetten daha evladır. Çünkü neseb kardeşliği sınırlıdır; din kardeşliği ise tâ Hz. Adem'den kıyamete kadar gelecek bütün mü'minleri içine alan çok geniş bir dairedir. Evet, neseb kardeşliği cismaniyetin icabıdır. Ruhun cisme rüçhaniyeti ne ise, din kardeşliğinin neseb kardeşliğine üstünlüğü de odur.

Hasan-ı Basrî Hazretleri'nin ifadesiyle:

“Benim nice kardeşlerim vardır ki, onları anam doğurmamıştır.”

İşte hakiki uhuvvet budur: Aynı anneden doğmak değil, aynı iman davasında birleşmek; aynı hakikate gönül vermek ve Allah için birbirini sevmektir.

Uhuvvetin Ehemmiyeti

Uhuvvet, dinî hayatın ve içtimai huzurun temelidir. Muhabbet ve kardeşlik zayıflarsa, onun yerine kin, kırgınlık, tarafgirlik ve nifak girer.

- Müminler arasındaki birlik, iman bağından doğar.
- Aynı Hâlık'a, aynı Mabud'a, aynı Peygamber'e, aynı kibleye bağlı olmak kardeşliği zaruri kılar.
- Küçük kusurlar, bu kadar büyük bağları koparmaya sebep yapılmamalıdır.
- Bir kardeşin kaybedilmesi, hizmet adına büyük bir kayıptır.
- Kusursuz dost arayan, dostsuz kalır.

Uhuvvetin Muhafazası

Uhuvveti korumak, yalnız sevmekle değil; kusurlara karşı sabır, hatalara karşı şefkat ve ihtilaflara karşı hikmetle mümkündür.

- **Kardeşinin kusurunu görünce onu terk etmemek, bilakis ıslahına çalışmak gerekir.**

“Asıl hüner, kardeşini fena gördüğü vakit onu terketmek değil, belki daha ziyade uhuvvetini kuvvetleştirip ıslahına çalışmak, ehl-i sadakatın şe’nidir.”

- **Hatalı kardeşe düşman olunmaz; hata ve kusura düşman olunur.**

“Adavet etmek istersen, kalbindeki adavete adavet et; onun ref’ine çalış. Hem en ziyade sana zarar veren nefs-i emmarene ve heva-i nefesine adavet et, ıslahına çalış. O muzır nefsin hatırı için, mü’minlere adavet etme. Eğer düşmanlık etmek istersen; kâfirler, zındıklar çöktür; onlara adavet et.”

- **Doktor hastaya kızmadığı gibi, mümin de kardeşinin manevi hastalığını şefkatle tedavi etmeye çalışmalıdır.**

“Mü’min, kardeşini sever ve sevmeli. Fakat fenalığı için yalnız acır. Tahakkümle değil, belki lütufla ıslahına çalışır. .” Mektubat, s. 263.

- Şahsî kırgınlıklar cemaat içinde büyütülmemeli, ehil kimseler vasıtasıyla ve hususi şekilde çözülmelidir.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ؟

“Müminler sadece kardeşirler. O halde ihtilaf eden kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah’a karşı gelmekten sakının ki, O’nun merhametine nail

olasınız.” Hucurât Suresi, 49/20.

“Kardeşlerimden rica ederim ki sıkıntı veya ruh darlığından veya titizlikten veya nefis ve şeytanın desiselerine kapılmaktan veya şuarsuzluktan, arkadaşlardan sudur eden fena ve çirkin sözleriyle birbirine küsmesinler ve “Haysiyetime dokundu” demesinler. Ben o fena sözleri kendime alıyorum. Damarınıza dokunmasın. Bin haysiyetim olsa, kardeşlerimin mabeynindeki muhabbete ve samimiyete feda ederim.”

- **Bir müminin hatası, onun bütün güzel hasletlerini yok saymaya sebep yapılmamalıdır.**

“Risale-i Nur zinciriyle kuvvetli uhuvvet öyle bir hasenedir ki, bin seyyiyeyi affettirir. Haşırde adalet-i İlahiye, hasenelerin seyyielere racih gelmesiyle affettiğine binaen, siz de hasenelerin rüchanına göre muhabbet ve afv muamelesini yapmak lâzımdır. Yoksa bir seyyie ile hiddet etmek, sıkıntıdan gelen bir titizlik, bir asabılık ile zararlı bir hiddet, iki cihetle zulüm olur. İnşâallah, birbirinize sürurda ve tesellide yardım edip sıkıntıyı hiçe indirirsiniz.

Uhuvveti Koruyan Esaslar

Uhuvvetin devamı bazı güzel ahlak esaslarına bağlıdır.

- **İhlas:** Hizmette ve kardeşlikte yalnız Allah rızasını esas almak.
- **Sabır:** Kardeşinin kusurlarını aceleyle değil, zamanla ve şefkatle düzeltmeye çalışmak.

Herkesin meselelere intikali bir olmaz. Bir kardeşimizin idrak ettiği bir meseleyi, başka bir kardeşimiz bazen bir veya iki sene de anlayabilir. Hizmetin semeresini görmek için sabredip beklemek lazımdır. Bir insanın ayağı kırılmış ise, o ayak ancak altı ayda tutabilir. “Ben altı ay bekleyemem.” dersin, o ayaktan mahrum kalırsın, altı ay sabredersen bir ayak kazanırsın. Acele ederek ayağımızı tahtadan yapmaya kalkışmayalım.

- **Hilim:** Öfke anında nefisine hâkim olup yumuşak davranmak.

الَّذِينَ يَنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَازِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ
عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“Onlar, kızdıklarında öfkelerini yutarlar, insanların kusurlarını affederler.” *Âl-i İmran Sûresi, 3/134.*

Çeliğin kızgın ateşin karşısında erimesi gibi, öfke ve gazap da, yumuşaklık karşısında buz gibi erir ve su gibi olur. Hilm sahibi olan insan, her zaman büyük zararlardan kurtulmuş olur. Demek ki, yumuşaklıkta olan kuvvet, sertlikte yoktur.

- **Hüsn-ü zan:** Kardeşinin davranışlarını mümkün olduğu kadar hayra yormak.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ
وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا

“Ey iman edenler! Zandan çok sakının; çünkü zanların bir kısmı günahtır. Birbirinizin gizli hallerini araştırmayın.” *Hucurat, 49/12.*

“Evet insan hüsn-ü zanna memurdur. İnsan, herkesi kendisinden üstün bilmelidir. Kendisinde bulunan sût'-i ahlâkı, sût'-i zan saikasıyla başkalara teşmil etmesin. Ve başkaların bazı harekâtını, hikmetini bilmediğinden, takbih etmesin.” *Mesnevi-i Nuriye, s. 66-67.*

- **Kavl-i leyin:** Sert, kırıcı ve küçük düşürücü sözlerden kaçınıp tatlı dille konuşmak.

Cenab-ı Hak, küfür ve inatla haddini tecavüz eden Firavun'u, hidayete gelmeyeceğini bildiği halde, hak dine davet için, gönderdiği Hazret-i Musa (as.) ve Hazret-i Harun (as.)'a

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِّئِنَّا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى “Ona tatlı ve yumuşak bir tarzda hitab edin. Olur ki, aklını başına alır, yahut hiç değilse biraz çekinir.” *Tâhâ Suresi, 20/44.* buyurması kavl-i leyinin ne kadar önemli olduğunun en güzel bir misalidir.

Kavl-i leyyinle, yani tatlı dille söylenen her söz, kalpleri teshir eder, insanları birbirine rapteder ve dostlukları artırır. Hatta en inatçı ve mütekebbir insanları bile insafa getirir ve onu hakkı kabule mecbur eder. İnsan bazen tatlı bir söz ile en aziz ve mukaddes olan hayatını dahi feda eder. Bazen de bir söz insanın kalbini fethedip onun irşadına vesile olur.

- **Vefa:** Dostluğu, hizmet arkadaşlığını ve geçmiş iyilikleri unutmamak.

Vefa dostlukları arttırır. Vefalı insan herkes tarafından takdir edilir ve sevilir. Vefa insanı a'layı illiyyine çıkarır ve Allah'a dost eder. Heyet-i içtimaiyenin maddî ve manevî yükselmesi ahitlerin yerine getirilmesiyle mümkün olur. Hayat-ı beşeriyenin ruhu ahde vefadır. Vefasızlar dünya ve âhirette kendilerine dost bulamazlar.

- **Mürüvvet:** Affedici, merhametli, yardımsever ve alicenap davranmak.

Hz. Yusuf da kardeşlerinin kendisini öldürmek için kuyuya atmalarına mukabil, Mısır'a sultan olunca onları affetmesi, bu büyük suçlarından dolayı onları kınamaması mürüvvetinin kemalini göstermektedir.

- **Müsbet hareket:** Kırnak yerine yapmak, dağıtmak yerine toparlamak, söndürmek yerine tamir etmek.

Uhuvveti Bozan Sebepler

Kardeşliği zedeleyen şeyler çoğu zaman büyük meseleler değil, nefsin büyüttüğü küçük kırgınlıklardır.

- Haset ve kıskançlık.
- Gıybet ve kusur araştırmak.
- Su-i zan ve kötüye yormak.
- Tarafgirlik ve inat.
- Makam, itibar ve menfaat arzusu.
- Sert üslup ve kırıcı sözler.
- Şahsî meseleleri umumi meclislere taşımak.

Ferdî ihtilafların ve şahsî dargınlıkların umumi yerlerde ve cemaat içerisinde konuşulması, faydadan ziyade zarar verebilir. Evvelâ, karşılıklı ithamlar, akıl yerine hissiyatı, hakikat yerine fikirlerin tahakkümünü, muhabbet ve uhuvvet yerine inatlaşmayı ve birbirinden nefret etmeği ziyadeleştirir. O zaman, o meclis enaniyetlerin tatmini, nefislerin tahakkümü için müstaid bir zemin olur. Hem bu ahval, cemaatin şevkini kırar, huzurunu dağıtır.

Üstadımızın **“Çok sıkı tutmayınız, herkes bir meşrebde olmaz.”**

ifadelerini esas alarak, ferdi ihtilafların hususi sohbet ve irtibatlar vasıtasıyla halline gidilmelidir. Bu işin tedavisi lâıyk ellere havale edilmelidir. Her insan yara saramaz. Bu çeşit ihtilâfları vaz-u nasihat ile, telkin ile ve zamana bırakmakla tedavi etmek gerekir.

- Bir kusur sebebiyle bütün güzel tarafları görmezden gelmek.

Uhuvvetin Pratik Düsturları

Uhuvvet, günlük hayat içinde şu ölçülerle korunur:

- Kardeşinin kusurunu yayma, ört.
- Hatasını yüzüne vurma, hikmetle düzelt.
- Kırıldığında hemen hüküm verme, sabret.
- Gıybet edildiğinde dinleme, müdafaa et.
- Bir yanlış gördüğünde şahsı değil, yanlış hedef al.
- Kardeşinin güzel taraflarını çoğaltarak gör.
- Kendi nefsinin kusurlu, kardeşini mazur bil.
- Küs kalma, arayış düzeltmeye çalış.
- Hiddetle değil, şefkatle konuş.
- Hizmetin huzurunu şahsî kırgınlıklara feda etme.

Netice: Uhuvvet, iman kardeşliğinin ruhudur. Onu muhafaza etmek ise ihlas, sabır, af, hüsn-ü zan, vefa ve yumuşaklıkla mümkündür. Mümin, kardeşini kusuruyla beraber sevmeli; hatasına acımalı, şahsına düşman olmamalıdır. Çünkü hizmetin kuvveti şahısların mükemmelliğinde değil, kardeşlerin birbirini Allah için muhafaza etmesindedir.